

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНОЈ ЈАВНОЈ РАСПРАВИ О НАЦРТУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ДРЖАВЉАНСТВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Одбор за правни систем и државне органе је Закључком 05 Број: 011-2784/2023 од 29. марта 2023. године одобрио спровођење јавне расправе о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о држављанству Републике Србије и усвојио Програм јавне расправе сагласно којем је Министарство унутрашњих послова спровело јавно расправу.

Министарство унутрашњих послова Републике Србије је у поступку припреме закона којим се уређују стицање и престанак држављанстава Републике Србије организовало јавну расправу о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о држављанству Републике Србије (у даљем тексту: Нацрт закона) у периоду од 30. марта до 21. априла 2023. године.

Округли столови у оквиру јавне расправе који су организовани у сарадњи са Привредном комором Србије одржани су 18. априла 2023. године у Нишу, 19. априла 2023. године у Београду и 20. априла 2023. године, у Новом Саду. Текст Нацрта закона био је постављен на интернет страници Министарства унутрашњих послова www.mup.gov.rs од 30. марта 2023. године, као и на Порталу е-Консултације.

Примедбе, предлози и сугестије на представљени Нацрт закона су се достављале Министарству унутрашњих послова, путем електронске поште на адресу: drzavljanstvo@mup.gov.rs или на адресу Министарства унутрашњих послова, Булевар Михајла Пупина бр. 2, 11070 Нови Београд, до 21. априла 2023. године.

Организованим округлим столовима су присуствовали представници цивилног друштва, невладиних организација које се баве заштитом људских права и пружањем правне заштите, привредних субјеката, стручне јавности и друга заинтересована лица, а том приликом су били у могућности да изнесу своје ставове, примедбе, предлоге и сугестије.

Представљање Нацрта закона су спровели представници Министарства унутрашњих послова, уз уводно излагање представника Владе Републике Србије.

Своје коментаре и сугестије на представљени Нацрт закона изнели су, између осталих УНХЦР, Save the children, Београдски центар за људска права, Група 484, Praxis, представници компанија које послују у Републици Србији а које запошљавају и стране држављане, представници више адвокатских канцеларија као и појединци, страни држављани који живе и раде у Републици Србији.

Током одржавања округлих столова вођена је конструктивна и стручна дискусија у циљу појашњења појединих решења која су предложена, посматрајући их свеобухватно, у контексту пакета измена законодавног оквира који уређује положај странаца који живе и раде у Републици Србији, односно заједно са решењима из предлога закона о изменама и допунама Закона о странцима и Закона о запошљавању странаца, које је Влада недавно утврдила.

Учесници су, у начелу, поздравили предложене измене Закона о држављанству Републике Србије. Оцењено је да се важећи закон, у примени, показао као изузетно добар и да обезбеђује приступ статусним правима свим групама становника Републике Србије, а да ће предложене измене и допуне допринети да своја права остваре и појединци који су, услед незнања или различитих животних околности, пропустили рокове за упис у књиге држављана Републике Србије. Учесници у јавној расправи су такође похвалили чињеницу да су предложене измене и допуне засноване на искуствима из праксе пре свега у области заштите од апатридије и заштите права малолетних лица. Указано је да је потребно посветити посебну пажњу приликом примене ових одредаба, у смислу доказивања чињенице „да би лице остало без држављанства”, а која се поставља као услов у новом члану 16а. Закона.

Посебно је поздрављено то што ће, посматрано заједно са актуелним изменама и допунама Закона о странцима, лицима којима је одобрен азил у Републици Србији бити омогућено да стекну и држављанство Републике Србије и потпуно се интегришу у друштво. У овом контексту учесници у јавној расправи су указали да су ова лица у специфичном положају, да често не поседују лична документа, нити из државе порекла могу да прибаве изводе из матичних књига, да често долазе из ратних подручја где су матичне књиге уништене, те да се може поставити питање доказивања одређених статусних чињеница. У односу на ове наводе указујемо на то да се ово питање може појавити као релевантно након поступка стицања држављанства, приликом уписа у домаћу матичну књигу рођених кроз коју се спроводи чињеница стицања држављанства Републике Србије, те да у том смислу није предмет овог закона. Такође истичемо да су се надлежни органи Републике Србије сусрели са сличним проблемима након ратних дејстава на подручју бивше СФРЈ, те да су чињенице везане за време и место рођења утврђиване од стране надлежних судова, у ванпарничном поступку.

У погледу олакшица које се успостављају за пријем у држављанство Републике Србије странаца који имају одобрено стално настањење или привремени боравак у Републици Србији (измене чл. 14. и 15. Закона), оцењено је да ће исте допринети побољшању популационе политике и исте су подржане. У току јавне расправе извршена је детаљна анализа предметних одредаба и дата су прецизна појашњења прописаних услова и лица на која се ове одредбе односе. Учесници у јавној расправи су у току јавне расправе поздравили стварање могућности за пуну интеграцију странаца којима је одобрено право на азил, али су изнели примере из упоредне праксе земаља у окружењу у погледу услова за пријем у држављанство ове категорије странаца. У том смислу оцењено је да предложени члан 14. потребно допунити како би се обухватила само она лица која имају јасну намеру да у Републици Србији наставе да живе. Наведена примедба је прихваћена и предметна одредба је допуњена посебним ставом који прописује захтев за додатним пребивалиштем у Републици Србији у трајању од три године чиме ће се смањити могућности за евентуалне злоупотребе овог права и допринети заштити интереса Републике Србије. Такође прихваћен је предлог да се пропише могућност пријема у држављанство лица из ове категорије,

старијих од 14 година живота а у циљу заштите интереса малолетника без пратње, односно деце без родитељског старања.

У току јавне расправе истакнуто је и да је круг лица која, сагласно члану 15. Закона, могу да стекну држављанство дефинисан прешироко, пре свега у погледу лица која поседују решење о признавању стране средњошколске исправе – дипломе. Истакнуто је да ће положај странаца који долазе да раде у Републику Србију, ако се имају у виду постојеће економске мере Владе и предложене измене Закона о странцима и Закона о запошљавању странаца, већ бити значајно унапређен, па је предложено да се наведена одредба преиспита. Имајући у виду ефекте који се желе постићи предметном изменом, ова примедба се може прихватити. Наиме, циљ ових измена јесте да се у Републику Србију привуку најквалитетнији, висококвалификовани кадрови, који својим радом и стручним знањима могу да допринесу развоју Републике Србије. У том смислу коригована је одредба члана 15. тачка 1) Закона, тако да је могућност пријема у држављанство Републике Србије у „скраћеном поступку” предвиђена за лица која су стекла средњошколску или високошколску диплому у Републици Србији или којима је од стране надлежних органа у Републици Србији призната високошколска диплома. У току јавне расправе пристигло је и више предлога да се круг странаца који по основу члана 15. Закона могу бити примљени у држављанство прошири и на супружнике и децу ових лица. Наведени предлог је оцењен као основан и може се прихватити. У том смислу Нацрт закона је допуњен одредбом која предвиђа могућност стицања држављанства Републике Србије за брачног друга лица које је стекло држављанство сагласно члану 15. став 1. Закона. Такође, указујемо да деца ових лица свакако могу бити примљена у држављанство Републике Србије у складу са чланом 20. Закона.

Више учесника у јавној расправи изразило је бојазан да значајно либералнији приступ стицању држављанства Републике Србије од стране појединих категорија странаца може бити злоупотребљен, да постоји опасност да поједини странци након стицања држављанства неће желети да наставе живот у Републици Србији, већ да ће искористити нашу путну исправу за одлазак у неку од земаља Европске уније. Такође је исказана бојазан да евентуалне учестале злоупотребе могу да угрозе позицију Републике Србије и одразе се на визну либерализацију. С тим у вези изнето је неколико предлога - да се дужина привременог боравка из члана 15. Закона продужи са једне на три године, да се као додатни услов за пријем странца по овом основу пропише отпуст из претходног држављанства или прилагање доказа о познавању српског језика и положен државни тест познавања историје, културе и уставног уређења. У погледу наведеног истичемо да се предложеним изменама пре свега успостављају олакшице у процедури стицања држављанства али не умањују услови за стицање држављанства у погледу безбедности и заштите интереса Републике Србије. У том смислу подсећамо да је чланом 41. Закона прописано да се захтев за стицање држављанства Републике Србије пријемом може одбити иако су испуњени услови прописани законом, ако се оцени да постоје разлози од интереса за Републику Србију због којих захтев за стицање држављанства треба одбити. Сагласно наведеном, приликом

одлучивања по сваком захтеву за пријем у држављанство Републике Србије, уколико утврди да постоје поменути разлози, Министарство унутрашњих послова ће такав захтев одбити.

Пажњу учесника јавне расправе привукла је и измена члана 17. Закона, у смислу да се предложена измена тумачила као прописивање строжих услова за пријем у држављанство странаца који су у браку са домаћим држављанима и који су стално настањени у Републици Србији. Изнете примедбе нису основане. Наиме, према важећем члану 17. Закона, странац који је најмање три године у брачној заједници са држављанином Републике Србије и коме је одобрено стално настањење у Републици Србији може бити примљен у држављанство Републике Србије и без отпуста из претходног држављанства. Према предложеним изменама Закона, ова категорија странаца је обухваћена новим чланом 14. Закона и у држављанство Републике Србије могу бити примљени супружници држављана Републике Србије, према општем режиму, без отпуста из претходног држављанства, без обзира на дужину трајања брачне заједнице, ако имају одобрено стално настањење у Републици Србији. Измена садржана у члану 17. Закона представља новину и усмерена је на странце који су дуги низ година у браку са држављанима Републике Србије, али нису остварили право на стално настањење у Републици Србији. Пратећи примену Закона, уочено је да странци који су дуго година у браку са домаћим држављанима, са њима имају заједничку децу која имају држављанство Републике Србије али живе у иностранству и немају услове за стално настањење у Републици Србији, желе да и сами стекну држављанство Републике Србије, међутим важећа законска решења нису предвиђала овакву могућност. Имајући у виду да ова категорија странаца има снажну везу са Републиком Србијом, оцењено је да би било целисходно омогућити им да стекну држављанство Републике Србије. Још једном посебно наглашавамо да није у питању поопштравање услова за стицање држављанства супружника домаћих држављана који имају стално настањење у Републици Србији, већ потпуно нова могућност за стицање држављанства супружника домаћих држављана који, услед различитих животних околности, нису стекли услове за одобравање сталног настањења у Републици Србији. У току јавне расправе предложено је прецизирање ове норме прописивањем да и дугогодишњи ванбрачни партнери држављана Републике Србије који немају одобрено стално настањење у Републици Србији могу да стекну држављанство по овом основу, међутим имајући у виду да се овом приликом врше измене и допуне Закона, те да Закон у осталим одредбама не наводи посебно ванбрачне partnere, оцењено је да се у овом тренутку наведени предлог не може прихватити. Такође, изнет је предлог да се рок од десет година трајања брачне заједнице скрати. Наведени предлог није прихваћен будући да предложене измене и допуне Закона већ предвиђају низ олакшица у погледу поступка стицања држављанства Републике Србије пријемом, као и да се у конкретном случају ради о могућности која до сада није била прописана Законом, оцењено је да додатно скраћење прописаног рока није целисходно.

На јавној расправи истакнут је и предлог да се, по угледу на предложене измене члана 30. Закона, а у циљу заштите интереса малолетног лица, допуни и члан 20. Закона и

пропише могућност да се детету чији други родитељ не да сагласност за пријем детета, које живи у Републици Србији, за пријем у држављанство Републике Србије, или је непознатог пребивалишта или је лишен пословне способности или родитељског права омогући пријем у држављанство Републике Србије ако је то, по мишљењу надлежног органа старатељства, у интересу детета.

Поједине примедбе и предлози су биле усмерене на примену одредба Закона које нису предмет измена и допуна, без конкретних предлога за њихову измену.

Сви коментари и сугестије са јавне расправе су обрађени са посебном пажњом уз уважавање мишљења и предлога стручне јавности, заинтересованих страна и цивилног друштва, као значајног механизма контроле рада државне управе и осталих учесника у подизању законодавних капацитета када је у питању област миграција у Републици Србији.